CU PRIVIRE LA CONSTITUIREA ȘI ACTIVITATEA POLIȚIEI RURALE DIN MOLDOVA (1944—1945)

DE

A. LOGHIN și A. CAREȚCHI

Lupta antifascistă și de eliberare națională se dezvoltă imediat după insurecția antifascistă din august 1944, într-o largă acțiune de masă pentru transformări revoluționare, pentru desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice.

Conduse de Partidul Comunist Român, în condițiile interne și externe favorabile, masele populare, trezite la creație istorică conștientă, au dus o luptă hotărîtă pentru adîncirea revoluției și asigurarea dezvoltării României pe calea independenței naționale și progresului social. „Sub conducerea partidului comunist, mase uriașe ale populației s-au angajat într-o luptă ascuțită împotriva reacțiunii, au alungat prefecții și primarii reacționari, au trecut la organizarea controlului muncitoresc în fabrici, la exproprierea moșiilor și împărțirea pămîntului la țărani, realizînd astfel în fapt reforma agrară, au participat la lupta pentru democratizarea vieții publice" [1].

Necesitatea intensificării luptei maselor populare împotriva reacțiunii, a dezvoltării cuceririlor revoluționare au determinat Partidul Comunist Român să ia toate măsurile în vederea întăririi pozițiilor clasei muncitoare și a principalului ei aliat țărănimea. Partidul Comunist a elaborat astfel un vast program de creare și extindere a formațiunilor de luptă patriotice, apărute încă în perioada de pregătire a insurecției armate și dezvoltate ca organe revoluționare în noile condiții ale desfășurării revoluției populare din țara noastră [2].

Drept urmare a intensei munci politice și organizatorice desfășurate de organizațiile locale ale partidului comunist, au fost create sau extinse formațiuni în întreaga țară. Comitetul regional Hunedoara al P.C.R. comunica în raportul de activitate către C. C. al P.C.R. din 14 septembrie 1944, că în întreg județul se desfășoară o activitate intensă pentru organizarea F.L.P. [3]. Comitetul regional Moldova

---

[1] N. Ceaușescu, *Partidul Comunist Român — continuator al luptei revoluționare și democratice a poporului român, al tradițiilor mișcării muncitorești și socialiste din România*, București, Ed. politică, 1966, p. 57.

[2] Crearea și activitatea F.L.P. a stat în atenția istoricilor care s-au ocupat de problemele revoluției populare din țara noastră. Se pot cita articolele: Gh. Țuțui și E. Cimponeriu, *Aspecte ale activității formațiilor de luptă patriotice în Banat* (23 August — 6 Martie 1945) în „Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.C.R.", nr. 2/1958, și I. M. Oprea, *Organizarea și activitatea formațiunilor patriotice de luptă* în „Studii", revistă de istorie, nr. 4/1960.

[3] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 35, dosar 4, fila 14.

al P.C.R. arăta, într-unul din rapoartele sale, că pînă la 19 septembrie 1944 organizația de partid a avut în atenție crearea de grupe patriotice [4]. Comitetul regional Banat al P.C.R., încă din luna august, dăduse indicații organizațiilor de partid din regiune să acorde „o mare importanță gărzilor înarmate" [5]. Organizațiile de partid și-au concentrat principala lor atenție spre marile întreprinderi industriale. La Atelierele C.F.R. „Grivița", la „Malaxa", la C.F.R. Ploiești, în perioada august — septembrie numărul formațiunilor a crescut simțitor [6].

Desfășurînd o largă activitate de creare a formațiunilor patriotice la orașe, partidul comunist a subliniat, totodată, *necesitatea constituirii formațiilor patriotice la sate*, ca organe de sprijin ale luptei revoluționare a țărănimii muncitoare. V. I. Lenin, avînd în vedere lupta clasei muncitoare pentru putere, arăta in acest sens că „proletariatul trebuie să organizeze și să înarmeze *toate* păturile sărace și exploatate ale populației, pentru ca ele *însele* să ia nemijlocit în mîinile lor organele puterii de stat, pentru ca ele *însele să alcătuiască* instituțiile acestei puteri" [7].

Crearea F.L.P. la sate în condițiile adîncirii procesului revoluționar, al radicalizării maselor, determina creșterea combativității revoluționare a țărănimii în lupta pentru pămînt și putere democratică. Extinderea F.L.P. în mediul rural a însemnat o importantă verigă în închegarea alianței muncitorești-țărănești [8].

Integrată în lupta generală a maselor populare din România pentru adîncirea revoluției și înfrîngerea reacțiunii, Moldova cunoaște anumite particularități ale desfășurării procesului revoluționar. Astfel, pe teritoriul acestei provincii, detașamentele înarmate ale revoluției s-au constituit, încă din primele zile după victoria insurecției antifasciste [9], sub denumirea de *poliție rurală* și au îndeplinit sarcinile ce le reveneau ca organe revoluționare de luptă [10].

---

[4] Arhiva Comitetului regional Iași al P.C.R., fond 1, dosar 1958, fila 2.

[5] Arhiva Comitetului regional Banat al P.C.R., fond 1, dosar 1, f. 4.

[6] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 8831, fila 357; dosar 9270, filele 131—132; dosar 9274, filele 124—125; dosar 9278, fila 7.

[7] V. I. Lenin, *Opere*, vol. 23, E.P.L.P., București, 1953, p. 303.

[8] Crearea și activitatea F.L.P. la sate sînt strîns legate de constituirea comitetelor țărănești, fenomen pe larg studiat de T. Udrea într-o serie de articole: *Cu privire la rolul comitetelor țărănești și despre unele particularități ale revoluției populare în România*, în „Studii și materiale de istorie contemporană", vol. I., Ed. Academiei R.P.R., 1956; *Rolul comitetelor țărănești în făurirea alianței dintre clasa muncitoare și țărănime sub conducerea P.C.R.*, în „Studii", revistă de istorie, nr. 4/1959; *Din activitatea P.C.R. la sate în preajma instaurării regimului democrat-popular (ianuarie-martie 1945)*, în „Studii", revistă de istorie, nr. 2/1965.

[9] Vezi Buletinul de informare al Președinției Consiliului de Miniștri din 11 decembrie 1944, în Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9270, fila 32.

[10] Deși, după cum se va arăta, poliția rurală a luat o mare extindere, ea nu s-a bucurat de atenția istoricilor noștri. N. Petrovici și Gh. Țuțui în articolul *Făurirea alianței muncitorești-țărănești, factor hotărîtor în instaurarea puterii populare*, amintesc doar de poliția rurală. „Poliția rurală și jandarmeria populară au fost create în unele județe din Moldova și din nordul Transilvaniei, în scopul asigurării acțiunii de democratizare a țării, reprimării elementelor fasciste și reacționare. Astfel, în județul Bihor, din inițiativa comitetului județean al P.C.R., în decembrie 1944, a fost creată jandarmeria populară. În unele comune jandarmii au fost aleși de populație. (Cf. Analele Institutului de istorie a partidului de pe lîngă C.C. al P.C.R., nr. 1/1965, p. 52).

Cercetarea documentelor de arhivă scoate în evidență existența unor gărzi cetățenești înarmate în comunele județului Cluj, care acționau la indicațiile prefecturii democratice (Arhiva Comitetului regional Cluj al P.C.R., fond 6, dosar 869, f. 3, Arhiva Sfatului Popular regional Cluj, fond Prefectura județului Cluj, dosar 10/1945, dosar 37/1945), în comunele din jurul localităților Satu-Mare și Baia-Mare (Arhiva C.C. al P.C.R. fond 1, dosar 400, fila 277) etc.

În urma constituirii poliţiei rurale în majoritatea comunelor din Moldova, a apărut necesitatea conducerii şi coordonării activităţii acesteia. Astfel, la 21 decembrie 1944 a luat fiinţă la Iaşi, Inspectoratul poliţiei rurale, care avea menirea principală de a organiza comandamente în toate judeţele Moldovei. În regulamentul de funcţionare se arăta că „imperativele timpului de astăzi constau în aceea că dictatura regimului fascist a trecut; cînd s-au trasat linii largi de democraţie în ţara noastră este necesar să avem o poliţie rurală şi civilă, creată din sînul poporului" [11]. Se subliniau, de asemenea şi atribuţiile ei: să ancheteze şi să dreseze dosare de infracţiuni, să aresteze sabotorii, legionarii, spionii etc. [12]. Cu privire la membrii poliţiei rurale se arăta că ei *vor fi aleşi* din sînul populaţiei rurale, fiind propuşi de autorităţile comunale, comitetele săteşti şi Frontul plugarilor [13]. Şeful poliţiei rurale din fiecare judeţ era salariat al prefecturii (evident, acolo unde exista instalat un prefect democrat), iar poliţiştii, ai primăriilor comunale [14]. Activitatea poliţiei rurale se desfăşura pe baza sarcinilor pe care le primea de la comitetele comunale. De aceea, atunci cînd, în cadrul comitetelor comunale se discutau probleme legate de activitatea poliţiei rurale, erau chemaţi şi reprezentanţii ei [15].

Crearea şi îndrumarea poliţiei rurale a fost sprijinită pretutindeni de organele şi organizaţiile de partid. Comitetul judeţean Bacău al P.C.R. trasa în acest sens ca sarcină „urgentarea formării poliţiei naţionale rurale" [16]. Plenara Comitetului judeţean Roman al P.C.R. aprecia extinderea poliţiei rurale în comunele din raza judeţului [17]. În judeţul Covurlui ca urmare a muncii desfăşurate de organele şi organizaţiile de partid în multe comune a luat fiinţă poliţia rurală, cu un număr mare de membri. În judeţul Tutova existau aproximativ 300 de membri ai poliţiei rurale [18]. În judeţul Covurlui, în comunele Folteşti erau 12 membri, Boreşti 20 membri, Fîntîneşti 8 membri etc. [19]. În judeţul Bacău existau cîte 2—3 poliţişti în fiecare comună [20].

Membrii poliţiei rurale şi-au procurat armamentul prin dezarmarea soldaţilor hitlerişti, prin strîngerea armelor părăsite în urma operaţiunilor militare, precum şi de la unităţile armatei române care sprijineau aceste formaţii de luptă împotriva fascismului şi pentru democratizarea ţării [21].

---

[11] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9271, fila 217.

[12] Ibidem.

[13] Loc. cit., fila 218.

[14] Arhiva Comitetului regional Bacău al P.C.R., fond 19, dosar 1, fila 5.

[15] Documentele de arhivă conţin numeroase adrese ale organelor administrative democratice către Comandamentele Poliţiei Rurale. Iată o adresă din 5 februarie 1945, din care rezultă acest lucru: „Comandamentul Poliţiei Rurale judeţul Iaşi către Poliţia comunei Movileni: În conformitate cu adresa prefecturii Iaşi, nr. 2440 din 5 februarie 1945 ordon şefului poliţiei comunei Movileni...", urmează ordinul (Arhivele Statului Iaşi, fond Prefectura judeţului Iaşi, dosar 3/1945, fila 115). În procesul verbal al şedinţei comitetului sătesc din comuna Mironeasa, judeţul Iaşi, la care au participat membrii Comitetului şi ai poliţiei rurale se găseşte consemnat: „Noi comitetul local, împreună cu poliţia rurală ne-am întrunit în localul primăriei în mai multe rînduri şi luînd în discuţie abuzurile jandarmilor..., văzînd că Poliţia rurală nu poate să-şi facă datoria am hotărît să-i alungăm din comună". (Arhiva Comitetului regional Iaşi al P.C.R., fond XXVI, dosar 8, fila 114).

[16] Arhiva Comitetului regional Bacău al P.C.R., fond 1, dosar 2, fila 2.

[17] Loc. cit., fila 13.

[18] Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9274, fila 111.

[19] Loc. cit, fond 49, dosar 9271, f. 214—216.

[20] Arhiva Comitetului regional Bacău al P.C.R., fond 1, dosar 2, fila 59.

[21] Arhiva C.C. al P.C.R. fond 1, dosar 400, filele 243, 267, 277, fond 49, dosar 8842, fila 108.

Larga ei extindere, simpatia şi sprijinul de care se bucura în rîndul maselor de ţărani [22] au făcut ca reacţiunea să încerce să o desfiinţeze. Astfel, în ordinul circular din 30 ianuarie 1945, dat tuturor prefecturilor, generalul Rădescu cerea dezarmarea imediată a poliţiei rurale [23], lucru ce n-a putut fi însă realizat. Dimpotrivă, poliţia rurală şi-a intensificat activitatea în direcţia adîncirii revoluţiei [24].

Faţă de refuzul organelor locale de a desfiinţa poliţia rurală, N. Rădescu revine, la 2 februarie 1945, prin ordinul telegrafic Z 9973 şi cere din nou imediata ei desfiinţare [25]. Este semnificativ răspunsul pe care l-a adresat prefectul judeţului Iaşi ministrului de interne N. Rădescu, pentru a demonstra prestigiul şi sprijinul de care se bucura poliţia rurală „La ordinul dvs. telegrafic... avem onoare a vă răspunde: Poliţia rurală, pe care am organizat-o noi, este absolut necesară bunului mers al treburilor şi menţinerii ordinei în judeţ. Ea nu trebuie să fie desfiinţată, după cum cereţi dvs. ci din contra, ea trebuie să fie cît mai mult perfecţionată, subvenţionată şi recunoscută ca un organ necesar... Ea este o emanaţie a poporului şi este ascultată şi iubită de popor... Multe instituţii, printre care şi C.F.R.-ul apelează la concursul acestei poliţii şi sînt satisfăcute în totul" [26].

Poliţia rurală desfăşura o largă activitate pentru sprijinirea luptei ţărănimii. În atribuţiile ei intrau paza comunei, asigurarea ordinei şi liniştei ţăranilor muncitori, împotriva celor care ar fi încercat să provoace dezordini sau să le distrugă avutul. Membrii poliţiei rurale arestau speculanţii, infractorii, elementele care încercau să împiedice desfăşurarea unei vieţi normale în lumea satelor. Participînd la şedinţele Comitetului ţărănesc, membrii poliţiei rurale erau informaţi asupra problemelor principale ale comunei sau satului şi-şi aduceau o importantă contribuţie în rezolvarea lor.

Treptat, ca urmare a activizării politice a maselor de ţărani, a avut loc o lărgire a atribuţiilor poliţiei rurale. Sînt tot mai frecvente intervenţiile ei hotărîte pentru apărarea intereselor ţărănimii. Împotriva jandarmilor reacţionari care încercau să apere avutul moşierilor, poliţia rurală a protejat intrarea ţăranilor în păduri. În numeroase comune din judeţul Roman, jandarmii raportau că nu au putut opri pe ţărani, care, împreună cu poliţia rurală, au trecut la înfăptuirea hotărîrilor comitetului sătesc [27].

---

[22] Cu privire la simpatia şi sprijinul de care se bucura poliţia rurală, într-o plenară a Comitetului P.C.R. din Valea Trotuşului se arăta: „Populaţia priveşte bine poliţia rurală, ea dovedindu-se foarte folositoare" (Arhiva Comitetului regional Bacău al P.C.R., fond 1, dosar 2, fila 59).

[23] Prin ordinul trimis de Rădescu tuturor prefecturilor de judeţ, se cerea imediata desfiinţare a poliţiei rurale, chestiunea urmînd a se soluţiona împreună cu jandarmeria". (Arhiva Sfatului popular al regiunii Banat, fond Prefectura judeţului Timiş-Torontal, dosar 35/1945).

[24] Cu privire la ordinul amintit, se remarcă faptul că organele de partid indicau întărirea poliţiei rurale şi nu desfiinţarea ei. Astfel, în plenara amintită a Comitetului P.C.R. din Valea Trotuşului se arăta că „ultima dispoziţie de desfiinţare a venit de la Rădescu, dar poliţia n-a fost desfiinţată (Arhiva Comitetului regional Bacău al P.C.R., fond 1, dosar 2, fila 59).

[25] Arhivele Statului Iaşi, fond Prefectura jud. Iaşi, dosar 3/1945, fila 36. Ordinul avea următorul conţinut: „Binevoiţi a cunoaşte următoarele: din rapoartele primite de Ministerul Afacerilor Interne rezultă că pe teritoriul rural funcţionează formaţiuni de poliţie rurală... Potrivit ordinului Dl. Prim-ministru şi ministru al Afacerilor Interne luaţi măsuri pentru desfiinţarea tuturor acestor formaţiuni, de comun acord cu organele Inspectoratului general al jandarmeriei. Raportaţi de executare în termen de 48 de ore. Asupra aceleiaşi chestiuni s-a dat şi ordinul circular nr. 29.617 din 30 ianuarie 1945. Ministrul Subsecretar de stat, general V. Stănescu.

[26] Loc. cit., fila 35.

[27] Arhiva Comitetului regional Bacău al P.C.R., fond 19, dosar 1, fila 10, 15.

În sprijinul comitetelor ţărăneşti şi al poliţiei rurale veneau noile organe administrative democratice, impuse prin forţa maselor. Prefectura judeţului Iaşi, prin adresa nr. 5545 din 9 decembrie 1944, a dat dispoziţie legiunii de jandarmi din Iaşi să fie retraşi toţi jandarmii din comune, dat fiind faptul că existau unităţi ale poliţiei rurale. Inspectoratul general al jandarmeriei opunîndu-se, cerea unităţilor de jandarmi să rămînă la posturile lor şi să răspundă prin foc în caz că masele ţărăneşti ar încerca să le dezarmeze şi să le alunge din comună [28]. Dar, cu toată împotrivirea jandarmeriei, masele ţărăneşti au trecut la acţiuni deschise, cum s-a întîmplat în comuna Poeni, judeţul Iaşi, unde postul de jandarmi a fost dezarmat şi alungat în urma încercării de a se opune hotărîrii ţăranilor muncitori [29]. În comuna Fruntişeni, judeţul Tutova, membrii poliţiei rurale, după ce au îndepărtat jandarmii din comună, au ajutat comitetul sătesc să împartă grîul din hambarele moşierului fugit [30].

Pretutindeni unde a fost creată, poliţia rurală a împiedicat jandarmeria să-şi exercite funcţiile represive şi de apărare a proprietăţii moşiereşti.

Inspectoratul general al jandarmeriei, alarmat de pierderea autorităţii jandarmilor la sate, consemna în adresa nr. 47.366 din 5.XI.1944 faptul că „pe teritoriul Moldovei autoritatea statului românesc este serios prejudiciată de elementele comuniste locale... Jandarmeria pe teritoriul rural întîmpină mari greutăţi în executarea atribuţiunilor din cauza opunerii gărzilor de poliţie rurale care lucrează după directive proprii şi fără să ţină seama de jandarmeria trimisă de guvern, iar poliţiştii sosiţi pentru a-şi lua serviciul în primire sînt maltrataţi şi chiar arestaţi" [31].

Crearea şi activitatea poliţiei rurale reprezintă un aspect al lărgirii sferei de exercitare a puterii maselor populare, în dauna organelor represive ale reacţiunii. Însuşi Rădescu recunoştea că prin activitatea ei, poliţia rurală încălca atribuţiile organelor poliţieneşti şi jandarmeriei, iar prin „imixtiunea" ei în treburile poliţiei şi jandarmeriei le „îngreuia serviciul", adică, le înlătura de fapt de la exercitarea funcţiilor lor [32]. Comandamentul legiunii de jandarmi din Iaşi remarca faptul că poliţia rurală era „o instituţie neoficială, însă recunoscută în fapt în Moldova" [33]. Preşedinţia Consiliului de Miniştri era informată de creşterea masivă a influenţei poliţiei rurale în lumea satelor, dar era incapabilă să ia vreo măsură pentru desfiinţarea ei [34].

Poliţia rurală nu se confunda cu Formaţiunile de Luptă Patriotice. Ele îşi aveau comandamente separate. Spre deosebire de F.L.P., raza de acţiune a poliţiei rurale se limita numai la satele din Moldova şi Transilvania, iar membrii ei erau salariaţii organelor locale administrative.

Poliţia rurală nu putea exista, prin urmare, decît acolo unde fuseseră instalate organele administrative democrate. Ele salarizau membrii poliţiei rurale nerecunoscuţi de Ministerul de Interne, căruia nu i se subordonau. Aceasta confirmă faptul că organele locale democratice îşi desfăşurau activitatea independent şi împotriva reacţiunii din guvern, independenţă care se adînceşte concomitent cu lupta maselor pentru un guvern democrat.

---

28 Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9270, fila 32.

29 Loc. cit., dosar 8833, fila 715.

30 Loc. cit., fila 728.

31 Arhiva Istorică Centrală, Fond Preşedinţia Consiliului de Miniştri, Cabinetul militar, dosar nr. 47/1944—1945.

32 „Ordin circular al Preşedintelui Consiliului de Miniştri şi Ministru de Interne N. Rădescu trimis la 30.I.1945, tuturor prefecturilor" (Arhiva Sfatului Popular al regiunii Banat, fond Prefectura judeţului Timiş-Torontal, dosar 35/1945).

33 Arhivele Statului Iaşi, fond Prefectura judeţului Iaşi, dosar 1/1945, fila 23.

34 Arhiva C.C. al P.C.R., fond 49, dosar 9278, fila 22.

Alegerea membrilor poliţiei rurale constituia un aspect general al procesului de democratizare, de participare directă a maselor la crearea noilor organe ale aparatului de stat.

Prin conţinutul activităţii sale, poliţia rurală se integrează în categoria acelor organe cu ajutorul cărora masele populare îngustau treptat sfera de acţiune a elementelor reacţionare care se mai menţineau încă în diferitele verigi ale aparatului de stat central şi local.

Poliţia rurală a contribuit astfel în largă măsură la înfăptuirea sarcinilor revoluţiei, pentru înfrîngerea politică a reacţiunii. În înfăptuirea pe cale revoluţionară a reformei agrare, un rol deosebit de important a revenit poliţiei rurale, care, pe lîngă multiplele sarcini ce-i reveneau, a participat în luna februarie 1945, la înfăptuirea pe cale revoluţionară a acesteia [35].

De asemenea, poliţia rurală a participat, încă din toamna anului 1944, în sprijinul maselor, la acţiunea de democratizare a aparatului de stat, de arestare a legionarilor, de epurare a elementelor reacţionare din instituţiile ce intrau în raza lor de activitate [36].

După instaurarea guvernului de largă concentrare democratică de la 6 Martie 1945, guvern în care clasa muncitoare avea rolul precumpănitor, existenţa poliţiei rurale nu-şi mai găsea justificarea. În condiţiile în care clasa muncitoare, împreună cu ţărănimea, dădeau un conţinut nou, democratic, diferitelor verigi ale aparatului de stat, poliţia orăşenească şi jandarmeria au devenit ele însele instrumente de apărare a intereselor maselor muncitoare. Desfiinţarea poliţiei rurale era impusă totodată de faptul că pe teritoriul rural nu puteau exista două organe paralele; sarcinile de apărare a intereselor maselor populare trebuiau concentrate în atribuţiile jandarmeriei rurale, care în condiţiile regimului democrat-popular, rămînea o instituţie veche dar care căpăta un conţinut democratic.

Intensa activitate desfăşurată de poliţia rurală, cît şi faptul că din rîndurile ei făceau parte elemente cinstite ridicate din mijlocul maselor populare, a determinat ca ea să constituie o sursă de cadre pentru jandarmeria şi poliţia orăşenească [37] al căror conţinut s-a schimbat imediat după 6 Martie 1945, creînd premisele pentru înfiinţarea, în ianuarie 1949, a miliţiei populare.

---

35 Cu privire la rolul poliţiei rurale în înfăptuirea pe cale revoluţionară a reformei se pot da nenumărate exemple menite să sublinieze aportul ei la ocuparea pămînturilor moşiereşti.

36 Arhiva C.C. al P.C.R., fond 1, dosar 400, fila 213; fond 49, dosar nr. 9272, fila 5; dosar 9278 fila 14; fond 103, dosar 8468 fila 12.

37 Vezi indicaţiile ministrului Afacerilor Interne cu privire la folosirea membrilor poliţiei rurale, în Arhivele Statului Iaşi, fond Prefectura judeţului Iaşi, dosar 4/1945, fila 21. Prefectura judeţului Iaşi a întreprins o largă campanie de încadrare a membrilor poliţiei rurale în jandarmerie. (Loc. cit., fila 31).